

ZO DOEN ZIJ HET: Correctieve feedback

BRUSSEL
VOL TAAL

School

GBS Windroos

Situering van de school

GBS Windroos is een basisschool in Sint-Jans-Molenbeek. De meeste kinderen die er school lopen, komen uit de buurt en hebben een andere thuistaal dan het Nederlands. Nederlands is vaak hun tweede, derde of vierde taal.

Wat?

Het viel leerkrachten op dat leerlingen uit het 5de en 6de leerjaar veel vormelijke spreekfouten maken. Bovendien gaat het om dezelfde fouten als in de lagere klassen. Het team stelde vast dat heel wat vormelijke fouten niet verdwijnen naarmate de leerlingen ouder worden.

In Windroos verbeterden de leerkrachten nochtans voortdurend de leerlingen. Constant en lukraak verbeteren bleek geen effect te hebben. Hierdoor vroegen ze zich af:

- Is het voortdurend verbeteren van alle fouten de juiste aanpak?
- Moet ik *alle* fouten verbeteren?
- Hoe komt het dat oudere leerlingen dezelfde fouten maken als leerlingen in het 2de leerjaar?
- Vermindert het constant corrigeren de spreekdurf van de kinderen?

Daarnaast stelden leerkrachten vast dat er gewenning voor de fouten optreedt. Ze hoorden na een tijd niet meer dat leerlingen fouten maakten en corrigeerden ze bijgevolg niet meer. Op basis van deze vragen werkte basisschool Windroos een visie op correctieve feedback uit. Het team bepaalde daarbij een aanpak om met spreekfouten om te gaan.

De start van dit traject was een personeelsvergadering waarin dieper ingegaan werd op meertalige taalontwikkeling, de rol van vormfouten, het verschil tussen transfer- en ontwikkelingsfouten, enz. Tijdens een volgende vergadering maakten de leerkrachten een lijst van veelgehoorde fouten. Die lijst was heel uitgebreid:

- lidwoorden
- vervoegingen
- verwarring tussen waarom en omdat
- verwarring van de persoonlijke voornaamwoorden *zijn en haar*
- ...

Vervolgens maakte het team een selectie van fouten om eerst aan te pakken aan de hand deze criteria:

- Frequentie: de fout komt vaak voor.
- Verstaanbaarheid: de fout verstoort de betekenis.
- Transferfouten: fouten die ontstaan door contact tussen de taal die ze leren en de taalkennis die de kinderen al hebben. Meestal gaat het om letterlijke vertalingen uit het Frans.
Bv. *Ik draag brillen.* (van het Frans 'des lunettes')
Hierover sprak het team af die fouten eerst aan te pakken omdat ze hardnekkiger zijn en eenvoudig te duiden zijn voor de kinderen.
- Metalinguïstisch bewustzijn: het vermogen om over taal na te denken bepaalt mee of het zinvol is de fout aan te pakken. Soms zijn kinderen er nog niet aan toe om op bepaalde fouten gecorrigeerd te worden.

De criteria bepaalden de uiteindelijke selectie fouten:

- *waarom vs. Omdat*
- *zijn vs. haar*
- *willen/mogen/kunnen*
- *aan het spelen vs. aan te spelen*
- *juf, weet je vs. juf, je weet*
- correcte vragen stellen (inversie)

De leerkrachten maakten met de leerlingen afspraken over hoe ze de fouten zouden corrigeren. Elke maand zetten ze een fout in de kijker. Aan de hand van een spelletje startten de leerkrachten een reflectiegesprek over de fout. Ze ontwierpen per fout een wandplaat. Telkens wanneer een leerling deze fout maakte, corrigeerde de leerkracht en verwees daarbij naar de wandplaat.

De school hanteerde hierbij aanwijzingen uit wetenschappelijk onderzoek over hoe je het beste met fouten omgaat en welke aanpak het beste aansluit bij de leeftijd van de leerlingen:

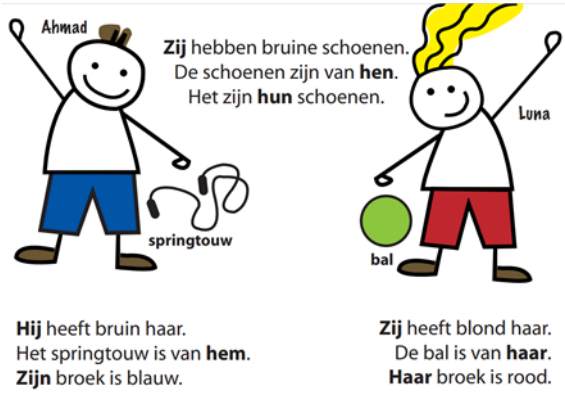
1. **Recast:** de leerkracht herformuleert (een deel van) de uiting, zonder de fout.
2. **Herhaling:** de leerkracht herhaalt en geeft de fout door nadruk of intonatie aan.
3. **Verzoek om verduidelijking:** de leerkracht geeft aan dat hij of zij niet begrepen heeft wat de leerling zei.
4. **Expliciete correctie:** de leerkracht reikt expliciet de juiste vorm aan.
5. **Uitlokking:** de leerkracht herhaalt een deel van de uiting, maar niet het stuk dat verkeerd was en geeft door intonatie aan dat de leerling de uiting moet aanvullen.
6. **Metalinguïstische feedback:** de leerkracht geeft aan dat 'we dat zo niet zeggen in het Nederlands'. Een specifieke vorm van metalinguïstische feedback is contrastieve feedback, waarbij de leerkracht het Nederlands vergelijkt met de thuistaal. Veel fouten zijn te wijten aan een duidelijke foute transfer. Het is dus zinvol de verschillen tussen de thuistaal en de doeltaal te duiden.
7. **Paralinguïstische feedback:** de leerkracht geeft met een gebaar of gezichtsuitdrukking aan dat de leerling een fout maakt.

Tips

- Correctieve feedback pas je best niet te vaak toe in de kleuterschool en in het eerste leerjaar. Dit vraagt een te grote cognitieve belasting van deze jonge leerlingen. Impliciet geven de leerkrachten feedback door de zin te herformuleren zonder fouten.
- Context en kindkennis bepalen hoe je met fouten omgaat.
 - o Fouten verbeteren bij kinderen met weinig spreekdurf doe je het best via recasts of door te herhalen.
 - o In taalvakken aanvaarden leerlingen beter dat je dieper ingaat op fouten dan in de wiskundeles.
 - o Wanneer het verbeteren van de fout de conversatie (bv. bij emotionele gesprekken) of de les (bv. in instructie van een wiskundeles) verstoort, verbeter je liever niet.
- Windroos stelde een verantwoordelijke aan om de acties rond correctieve feedback op te volgen. Deze persoon zorgt ervoor dat het thema regelmatig op de agenda staat van de personeelsvergaderingen en zet de 'fout in de kijker' maandelijks op de agenda van de school.

Illustratie

Wandplaat bij de fout 'zijn/haar'

Voorbeelden

Spelletje: Wat hoort bij wie? (voor de lagere graad)

De leerlingen krijgen een blad met een blanco tekening van een meisje en een jongen.

De leerkracht vertelt een verhaal over de voorwerpen of kledingstukken van het meisje of de jongen.

De leerlingen tekenen het voorwerp bij de juiste persoon.